

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
KRAUJO DONORYSTĖS
ĮSTATYMAS**

1996 m. lapkričio 12 d. Nr. I-1611
Vilnius

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato kraujo donorystės įgyvendinimo principus, tvarką ir sąlygas, donorų teises ir pareigas, kraujo donorystės subjektus, kraujo preparatų gamybos bei transfuzijos ypatumus.

2 straipsnis. Įstatyme vartojamos sąvokos

1. **Donoras** – asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka savanoriškai duodantis kraujo ar kraujo sudėtinių dalių.

2. **Kraujas** – skystas žmogaus organizmo audinys, susidedantis iš kraujo plazmos ir kraujo ląstelinių komponentų (eritrocitų, trombocitų, leukocitų, kamieninių ląstelių).

3. **Kraujo donorystė** – priemonių visuma, apimanti visuomenės telkimą duoti kraują, donorų atranką, kraujo ar jo sudėtinių dalių paėmimo, saugojimo, kraujo preparatų gamybos bei transfuzijos veiklą.

4. **Kraujo donorystės įstaiga** – asmens sveikatos priežiūros įstaiga ar jos padalinys, akredituoti žmogaus kraujo ar jo sudėtinių dalių paėmimo, saugojimo, kraujo preparatų gamybos bei jų transfuzijos veiklai.

5. **Kraujo preparatai** – iš kraujo ar jo sudėtinių dalių pagaminti vaistai.

6. **Kraujo preparatų gamybos įmonė** – farmacinės veiklos įmonė, akredituota kraujo preparatų gamybai.

7. **Recipientas** – asmuo, kuriam gydymo tikslu atliekama kraujo, jo sudėtinių dalių ar kraujo preparatų transfuzija arba profilaktikos tikslu – kraujo preparatų transfuzija.

8. **Transfuzija** – kraujo perpylimas, jo sudėtinių dalių ar kraujo preparatų perkėlimas į žmogaus organizmą gydymo tikslu arba kraujo preparatų – profilaktikos tikslu.

**II SKYRIUS
KRAUJO DONORYSTĖS ĮGYVENDINIMO TVARKA,
SĄLYGOS IR PRINCIPAI. DONORŲ TEISĖS IR PAREIGOS**

3 straipsnis. Kraujo davimo principai

Kraujas duodamas vadovaujantis savanoriškumo, anonimiškumo ir neatlygintinumo principais.

4 straipsnis. Donorų atranka

1. Donoru gali būti kiekvienas sveikas ir veiksnus 18–65 metų asmuo, savanoriškai pateikęs raštišką sutikimą duoti kraujo ar kraujo sudėtinių dalių.

2. Apie asmens, nenurodyto šio straipsnio 1 dalyje, tinkamumą būti donoru sprendžia asmens sveikatos priežiūros specialistas vadovaudamasis Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytais kriterijais.

3. Prieš imant kraują ar kraujo sudėtinės dalis turi būti patikrinta donoro sveikata. Patikrinimo tvarką, privalomų tyrimų sąrašą, reikiamus sveikatos rodiklius bei donorų apklausos anketos formą nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

5 straipsnis. Kraujo paėmimo iš donorų tvarka

1. Kraujo ar kraujo sudėtinių dalių paėmimo iš donoro tvarką, davimo dozes ir dažnumą nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

2. Imti iš donoro kraują ar kraujo sudėtines dalis galima kraujo donorystės įstaigoje arba jos išvažiujamuosiuose padaliniuose.

3. Imti iš donoro kraują ar kraujo sudėtines dalis turi teisę tik sertifikata turintys asmens sveikatos priežiūros specialistai. Sertifikato kraujui imti išdavimo tvarką nustato kiti įstatymai ir teisės aktai.

6 straipsnis. Donorų imunizavimas

1. Donoro imunizavimas – donorui sutikus, svetimų baltymų suleidimas į jo organizmą, kad gamintųsi organizmo atsparumą gerinančios medžiagos (antikūniai).

2. Imunizuojamų donorų tikrinimo tvarką, imunizuoti tinkamo donoro sveikatos rodiklius, imunizavimo metodiką bei tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

7 straipsnis. Donorų teisės

1. Donoras turi šias teises:

1) gauti išsamią ir suprantamą informaciją apie iš jo paimto kraujo ar kraujo sudėtinių dalių kiekį, galimas kraujo ar kraujo sudėtinių dalių paėmimo, imunizavimo pasekmes jo sveikatai;

2) reikalauti, kad iš jo paimtas kraujas ar kraujo sudėtinės dalys būtų panaudotos jo nurodytiems asmenims;

3) atsižvelgdamas į Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintas normas, nustatyti galimo paimti iš jo kraujo ar kraujo sudėtinių dalių kiekį;

4) gauti informaciją raštu, kiek iš jo paimta kraujo ar kraujo sudėtinių dalių;

5) reikalauti, kad būtų užtikrintos saugios kraujo ar kraujo sudėtinių dalių paėmimo sąlygos;

6) būti atleistas nuo darbo kraujo ar kraujo sudėtinių dalių davimo dieną. Įmonių, įstaigų, organizacijų administracija neturi kliudyti darbuotojui kraujo ar kraujo sudėtinių dalių davimo dieną išvykti į kraujo donorystės įstaigą;

7) kraujo ar kraujo sudėtinių dalių davimo dieną Vyriausybės nustatyta tvarka iš valstybės biudžeto gauti kompensaciją, lygią vienos dienos vidutiniam darbo užmokesčiui Lietuvos Respublikoje;

8) Vyriausybės nustatyta tvarka gauti garbės donoro vardą. Garbės donoras įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę gauti valstybinę pensiją.

2. Įstatymai, kiti teisės aktai donorams gali numatyti ir kitų teisių.

7¹ straipsnis. Kompensacijos kraujo donorams

1. Donorui, davusiam 450 mililitrų kraujo arba 600 mililitrų plazmos, iš valstybės biudžeto mokama kompensacija, lygi dviejų dienų vidutiniam darbo užmokesčiui Lietuvos Respublikoje. Donorui, davusiam mažiau kaip 450 mililitrų kraujo arba mažiau kaip 600 mililitrų plazmos, iš valstybės biudžeto mokama kompensacija, lygi vienos dienos vidutiniam darbo užmokesčiui Lietuvos Respublikoje.

2. Vienos dienos vidutinis darbo užmokestis Lietuvos Respublikoje apskaičiuojamas užpraeito mėnesio prieš duodant kraują arba plazmą vidutinį darbo užmokestį, paskelbtą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, dalijant iš užpraeito mėnesio prieš duodant kraują ar plazmą darbo dienų skaičiaus. Užpraeito mėnesio prieš duodant kraują ar plazmą darbo dienų skaičius nustatomas pagal penkių darbo dienų savaitę.

8 straipsnis. Donorų pareigos

Donoras privalo:

1) kraujo donorystės įstaigai pateikti raštišką sutikimą duoti kraujo ar kraujo sudėtinių dalių;

2) kraujo donorystės įstaigai pateikti duomenis, kada ir kiek paskutinį kartą davė kraujo ar kraujo sudėtinių dalių;

3) donoro apklausos anketoje pateikti visus jam žinomus duomenis apie savo esamas ar persirgtas ligas, žalingus įpročius;

4) kraujo ar kraujo sudėtinių dalių ėmimo metu laikytis asmens sveikatos priežiūros specialisto nurodymų.

9 straipsnis. Kraujo donorų registras

1. Duomenys apie donorus įrašomi Kraujo donorų registre.
2. Kraujo donorų registrą steigia ir jo nuostatus tvirtina Sveikatos apsaugos ministerija.
3. Atsakingasis Kraujo donorų registro tvarkytojas yra Sveikatos apsaugos ministerija.
4. Juridiniai ir fiziniai asmenys Kraujo donorų registro duomenimis turi teisę naudotis šio registro nuostatų nustatyta tvarka.

III SKYRIUS KRAUJO DONORYSTĖS SUBJEKTAI

10 straipsnis. Kraujo donorystės valdymas

Kraujo donorystės veiklą kontroliuoja ir koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija.

11 straipsnis. Kraujo donorystės įgyvendinimas

Kraujo donorystės įgyvendinimo subjektai yra kraujo donorystės įstaigos ir sveikatos priežiūros įstaigos, propaguojančios kraujo donorystę.

IV SKYRIUS ŽMOGAUS KRAUJO PREPARATŲ GAMYBOS IR VARTOJIMO YPATUMAI

12 straipsnis. Kraujo preparatų gamybos ypatumai

1. Kraujo preparatų gamyba gali verstis tik akredituotos šiai veiklai kraujo preparatų gamybos įmonės.
2. Kraujo preparatų gamybos sąlygos bei kraujo preparatai turi atitikti standartus.

13 straipsnis. Kraujo preparatų vartojimo ypatumai

Lietuvos Respublikoje gali būti vartojami tik Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos registruoti kraujo preparatai.

V SKYRIUS TRANSFUZIJOS ATLIKIMO YPATUMAI

14 straipsnis. Teisė atlikti transfuziją

Teisę atlikti transfuziją turi asmens sveikatos priežiūros specialistas, turintis sertifikatą šiai veiklai. Sertifikato transfuzijai išdavimo tvarką ir transfuzijos atlikimo metodiką nustato kiti įstatymai ir teisės aktai.

15 straipsnis. Pareiga pranešti apie su transfuzija susijusias komplikacijas

Asmens sveikatos priežiūros įstaiga Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka turi pranešti šiai ministerijai apie kiekvieną recipiento gyvybei gresiančią komplikaciją, įvykusią transfuzijos metu ar po jos, tačiau su ja susijusią. Sveikatos apsaugos ministerija turi išnagrinėti kiekvieną tokios komplikacijos atvejį.

VI SKYRIUS KRAUJO IR KRAUJO PREPARATŲ EKSPORTAS IR IMPORTAS

16 straipsnis. Kraujo ir kraujo preparatų eksportas ir importas

1. Kraujo ir kraujo preparatų įvežimo į Lietuvos Respubliką ir išvežimo iš jos sąlygas bei tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.
2. Kraujo ir kraujo preparatų importas ir eksportas galimi tik esant ekvivalentiniams kraujo ir kraujo preparatų mainams tarp valstybių.
3. Importuojamas ir eksportuojamas kraujas ir kraujo preparatai turi atitikti Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus reikalavimus.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17 straipsnis. Atsakomybė už įstatymo pažeidimą

Asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

18 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas įsigalioja nuo 1997 m. sausio 1 d.
2. Šio įstatymo 3 straipsnis, 5 straipsnio 3 dalis, 7 straipsnio 1 dalies 7 punktą, 9, 12 ir 14 straipsniai įsigalioja, o 7¹ straipsnis netenka galios nuo 1997 m. liepos 1 d.

19 straipsnis. Siūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Pasiūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavesti atitinkamoms institucijoms iki 1996 m. gruodžio 20 d. priimti naujus, taip pat pakeisti bei papildyti esamus su Kraujo donorystės įstatymu susijusius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS